

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

**Verslag over de opvolgingsdoorlichting van Stedelijk Lyceum Pestalozzi II te
ANTWERPEN**

Hoofdstructuur voltijds secundair onderwijs

Instellingsnummer 126854

Instelling Stedelijk Lyceum Pestalozzi II

Directeur Chantal VAN HOVE

Adres Jan De Voslei 6 - 2020 ANTWERPEN

Telefoon 03-293.24.00

Fax 03-248.04.25

E-mail pestalozzi@stedelijklyceum.be

Website <http://www.stedelijkonderwijs.be/stedelijklyceumpestalozzi>

Bestuur van de instelling AGB Stedelijk Onderwijs Antwerpen

Adres Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN

Scholengemeenschap SG Stedelijk Lyceum Antwerpen

Adres Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN

CLB Stedelijk CLB Antwerpen

Adres Lange Gasthuisstraat 24 - 2000 ANTWERPEN

Dagen van het opvolgingsbezoek 27-10-2017

Einddatum van het opvolgingsbezoek 27-10-2017

Datum bespreking verslag met de instelling 20-11-2017

Samenstelling inspectieteam

Inspecteur-verslaggever Alex MAES

Teamleden Hilde DE RIJBEL, Serge SAUBAIN, Chris VAN WOENSEL

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	3
1 HISTORIEK.....	4
2 TE REMEDIEREN TEKORT(EN)	4
3 ZIJN DE TEKORTEN GEREMEDIEERD?	5
3.1 Latijn in 1A in het keuzegedeelte en in 2A in de basisoptie Latijn (leerplan O/2/2016/015)	5
3.2 Frans in aso tweede graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen (leerplan O/2/2012/080).....	5
3.3 Frans in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplannen O/2/2012/092 en O/2/2012/250).....	7
3.4 Frans in bso tweede en derde graad in de studierichting Kantoor (leerplannen O/2/2010/228, O/2/2010/231, O/2/2012/246, O/2/2012/302) en in bso derde leerjaar van de derde graad in de studierichting Kantooradministratie en gegevensbeheer (leerplannen O/2/2014/416, O/2/2014/421).....	9
3.5 Engels in bso derde graad in de studierichting Verkoop (leerplannen O/2/2012/242 en O/2/2012/283).....	11
3.6 Toegepaste economie, kantoortechnieken, boekhouding, recht en stage kantoortechnieken in bso derde graad in de studierichting Kantoor (leerplan 2013/355).....	12
3.7 Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne	13
3.8 Inbreuken op de regelgeving	15
4 ADVIES EN REGELING VOOR VERVOLG.....	15
5 BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING.....	15

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de opvolgingsdoorlichting van de school door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 geeft haar de opdracht hiertoe.

Als de school bij een doorlichting een beperkt gunstig advies kreeg, volgt na de periode, vermeld in het advies, een opvolgingsdoorlichting. Tijdens een opvolgingsdoorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de bij de voorgaande doorlichting vastgestelde tekortkomingen voldoende werden geredimeerd.

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een (opvolgings)doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de school karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de school
- proces: initiatieven die de school neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de school met haar leerlingen of cursisten bereikt.

Meer info over het CIPO-referentiekader vindt u op www.onderwijsinspectie.be.

Tijdens het opvolgingsbezoek verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

De opvolgingsdoorlichting resulteert in een opvolgingsverslag dat bestaat uit een concluderend gedeelte en een advies.

Het concluderende gedeelte omvat de conclusies van de opvolging.

Het opvolgingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan twee adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve opvolgingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 HISTORIEK

Het vorige doorlichtingsbezoek vond plaats van 05-10-2014 tot 14-10-2014 en werd afgesloten met een beperkt gunstig advies. Vanaf 14-10-2017 moet de school kunnen aantonen dat tekort(en) die aan de basis lagen van dit advies, in voldoende mate werden geremedieerd. Dit verslag beschrijft in welke mate de school daarin is geslaagd.

Vanaf het schooljaar 2015-2016 hevelde het Stedelijk Instituut voor Handel en Ambachten (nu het Stedelijk Lyceum Meir – instellingsnummer 110031) de structuuronderdelen derde graad bso Kantoor, derde graad bso Kantooradministratie en gegevensbeheer en de derde graad bso Verkoop, over naar het Stedelijk Lyceum Pestalozzi II. De vakken van de voorgenoemde studierichtingen die tijdens de doorlichting van december 2012 een 'voldoet niet' kregen, worden nu opgevolgd.

2 TE REMEDIEREN TEKORT(EN)

- de erkenningsvoorwaarde '**voldoen aan de onderwijsdoelstellingen**'

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A		Latijn
Graad 1 Latijn		Latijn
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	Frans	
Graad 2 ASO Latijn	Frans	
Graad 2 ASO Wetenschappen	Frans	
Graad 2 BSO Kantoor	Frans	Frans
Graad 2 TSO Handel	Frans	
Graad 3 BSO Kantoor	Frans	boekhouding, Frans, kantoortechnieken, recht, stage/praktijk kantoortechnieken , toegepaste economie
Graad 3 BSO Kantooradministratie en gegevensbeheer	Frans	Frans
Graad 3 BSO Verkoop	Engels	Engels

- de erkenningsvoorwaarde '**bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne**'
- **de regelgeving**

3 ZIJN DE TEKORTEN GEREMEDIEERD?

3.1 Latijn in 1A in het keuzegedeelte en in 2A in de basisoptie Latijn (leerplan O/2/2016/015)

Voldoet

De vastgestelde tekorten zijn volledig weggewerkt en de evaluatie is valide.

Onderwijsaanbod Tijdens de doorlichting stelde de inspectie een tekort vast in het aanbod. De leerplandoelen grammatica uit de leerplanrubriek 'Ordering en systematiek' werden niet volledig gerealiseerd.

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Uit het onderzoek tijdens de opvolging blijkt dat de hiaten weggewerkt zijn. Het nieuwe leerplan, dat van kracht is sinds het schooljaar 2016-2017, maakt in de leerplanrubriek 'Ordering en systematiek' een onderscheid tussen basisleerstof voor iedereen, onafhankelijk van het aantal lestijden, en uitbreidingsleerstof, die de school moet aanbieden wanneer er meer dan twee wekelijkse lestijden ingericht worden in het eerste leerjaar. Het leerplan bevat ook 'uitbreidingsdoelstellingen', die niet verplicht zijn.

De vakgroep realiseert ruimschoots de basisleerstof grammatica en slaagt erin het kwalitatieve aanbod van de leerplancomponent cultuur te behouden. De onderwijsorganisatie van de school ondersteunt hen hierin. Sinds vorig schooljaar wordt een module Latijn aangeboden, die alle leerlingen Latijn volgen en die extra uren aanlevert. De vakgroep verbindt alle lesactiviteiten expliciet met de leerplandoelstellingen en bewaakt zeer zorgvuldig de volledigheid van het aanbod.

Evaluatiepraktijk Tijdens de doorlichting stelde de inspectie vast dat de evaluatie niet valide was wegens het hiaat in het aanbod. Verder waren de oefeningen over grammatica onvoldoende ingebed in zins- en contextverband.

Evenwicht

Volledigheid

Beheersingsniveau

Transparantie

Tijdens de opvolging toont de vakgroep aan dat zij de werkpunten uit de vorige doorlichting planmatig hebben aangepakt. Zo organiseren zij een voldoende frequente evaluatie van leesvaardigheden. Grammatica wordt steeds in zins- en tekstverband ingeïfend en geëvalueerd.

3.2 Frans in aso tweede graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen (leerplan O/2/2012/080)

Voldoet

De school kan aantonen dat ze de leerplandoelen in voldoende mate realiseert.

Onderwijsaanbod Tijdens de doorlichting is gebleken dat er voor alle vaardigheden hiaten waren in het aanbod zodat de leerlingen het vereiste beheersingsniveau niet bereikten. De leerplandoelen werden onvoldoende planmatig en doelgericht aangeboden en ingeïfend.

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Bij de opvolging blijkt dat de vakgroep ingezet heeft op communicatief taalonderwijs. Het trainen van de taalvaardigheden staat centraal en bij het aanbrengen van de taalkundige component beoogt men dat leerlingen voldoende kansen krijgen om de opgedane kennis ook effectief in te zetten in reële taalsituaties. De geplande lesonderwerpen worden gelinkt aan de leerplandoelen zodat het onderwijsaanbod, de variatie in tekstsoorten en het beoogde beheersingsniveau bewaakt worden.

Uit de leerlingennotities blijkt dat de aandacht voor het trainen van gespreksvaardigheid minimaal is. De nadruk op de receptieve vaardigheden in het eerste leerjaar van de tweede graad is niet bevorderlijk voor de ontwikkeling van de spreekdurf van de leerlingen en remt een geïntegreerde aanpak van de vaardigheden en het functioneel inzetten van aangeleerde grammaticale en lexicale elementen in zinvolle communicatieve situaties en taaltaken.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau*

Tijdens de doorlichting is gebleken dat de evaluatie niet representatief was voor de leerplandoelen. Contextloze kennistoetsen en vertalingen kregen een te groot aandeel in de evaluatie en vaardigheden werden onvoldoende geëvalueerd.

Bij de opvolging blijkt dat de leraren er gedeeltelijk in slagen de vaardigheidsgerichte onderwijspraktijk te vertalen in de evaluatiepraktijk. De leraren stuurden het evaluatiebeleid voor het vak Frans bij. Er is nu meer evenwicht tussen kennisgerichte toetsen en vaardigheidstoetsen doorheen het schooljaar en de leraren introduceerden ook mondelinge examens. Geëxpliciteerde evaluatiecriteria ondersteunen de toetsing van spreek- en schrijfvaardigheid.

Het bijgestuurde evaluatiebeleid werd niet geïmplementeerd in de examens van eind vorig schooljaar, die nog te kennisgericht zijn. In de bijgestuurde evaluaties ontbreekt soms het schrijf- of spreekdoel waardoor algemene leerplandoelen zoals het Frans effectief en interactief kunnen gebruiken in 'relevante' situaties en het taalgebruik aanpassen aan het doel van de taalkaak onvoldoende geëvalueerd worden. De evaluatie van schrijf- en spreekvaardigheid is beperkt in het eerste leerjaar en de evaluatie van gespreksvaardigheid komt in beide leerjaren nog onvoldoende aan bod.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

Tijdens de doorlichting is gebleken dat de vakgroep er niet in slaagde een inhoudelijk diepgaande vakgroepwerking op te zetten.

Bij de opvolging blijkt dat de leraren doelgerichte acties genomen hebben om de leerinhouden beter af te stemmen op de eindtermen en de leerplandoelen. Ze hebben ingezet op co-teaching met het oog op uitwisselen van werkvormen en ervaringen. Leerplanstudie bracht hen tot nieuwe inzichten, die ze trachten te implementeren in de onderwijsleerpraktijk. Er zijn afspraken met betrekking tot leerbegeleiding, die in alle leerjaren nagevolgd worden. De nieuwe interne dynamiek van de vakgroep staat voldoende garant voor verdere kwaliteitsbewaking.

Leerbegeleiding Tijdens de doorlichting is gebleken dat er nog een groeimarge was voor het ontwikkelen van een krachtige leeromgeving om het onderwijsleerproces, de binnenklasdifferentiatie en de remediëring te ondersteunen.

Preventief
Curatief

Bij de opvolging blijkt dat er expliciete aandacht is voor het aanreiken van leer- en communicatiestrategieën of spreek- en schrijfplannen, zodat leerlingen specifieke taken efficiënter kunnen uitvoeren. De leerlingen kennen ook vooraf de evaluatiecriteria zodat zij zich doelgericht kunnen voorbereiden op een spreek- of schrijftaak. De leraren motiveren de leerlingen om zelf hulpvragen te formuleren wanneer ze vastlopen in hun leerproces. Het systematisch inbouwen van zelfreflectie draagt hiertoe bij. Leerlingen krijgen kansen om zelfstandig hun grammaticale kennis bij te spijkeren zodat ze een meer geïndividualiseerd leerproces doorlopen.

3.3 Frans in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplannen O/2/2012/092 en O/2/2012/250)

Voldoet

De school kan aantonen dat ze de leerplandoelen in voldoende mate realiseert. De evaluatiepraktijk gaat voldoende na of de leerplandoelen bereikt worden.

Onderwijsaanbod Tijdens de doorlichting is gebleken dat in het onderwijsleerproces voornamelijk tijd en aandacht ging naar het verwerven van de grammaticale en lexicale component, naar schrijfvaardigheid en naar doelen en leerinhouden die niet tot de leerplandoelen behoren. Hierdoor kregen leerlingen onvoldoende kansen om alle leerplandoelen structureel in te oefenen. De taalvaardigheidstraining in professionele gebruikerscontexten gericht op het studiegebied Handel was eerder beperkt.

Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Bij de opvolging blijkt uit de planningsdocumenten en leerlingnotities dat het onderwijsaanbod evenwichtiger is samengesteld zodat alle ondersteunende kennis, tekstsoorten en vaardigheden op het juiste beheersingsniveau aangeboden en inge oefend worden. De leerlingen krijgen voldoende kansen om de lexicale en grammaticale kenniselementen functioneel toe te passen in spreek-, gespreks- en schrijfp opdrachten. Leerlingen voldoende tijd geven om dit in te oefenen (alvorens ze geëvalueerd worden) blijft wel een aandachtspunt. Voor de realisatie van de leerplandoelen van het specifieke gedeelte blijkt uit de planningsdocumenten en de leerlingnotities dat de leerlingen voldoende woordvelden, teksten en taaltaken aangeboden krijgen die specifiek zijn voor de studierichting handel.

Evaluatiepraktijk Tijdens de doorlichting is gebleken dat de evaluatie onvoldoende evenwichtig en valide was. Het verwachte beheersingsniveau in de evaluatie van functionele kennis en schrijfvaardigheid lag hoger dan het beheersingsniveau vereist in de leerplandoelen. Mede hierdoor, maar ook door het toekennen van nul scores voor het niet indienen van taken, was het aantal onvoldoendes voor Frans zeer hoog.

Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Bij de opvolging blijkt dat de vakgroep afspraken maakte over het aandeel van kennis en van vaardigheden in de puntenverdeling en over het inrichten van mondelinge examens. Het evenwicht tussen kennisgerichte toetsen en vaardigheidstoetsen wordt nu voldoende bewaakt. Ondersteunende kennis wordt steeds getoetst in een zinvolle context. De schrijf- en spreekopdrachten zijn mooie voorbeelden van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken. Geëxpliciteerde evaluatiecriteria ondersteunen de toetsing van spreek- en schrijfvaardigheid. Enkel gespreksvaardigheid wordt nog beperkt geëvalueerd. Doordat de evaluatie representatief is voor de leerplandoelen en doordat leerlingen die hun taken niet maken, uitgenodigd worden voor de naschoolse remediëring, geven de leerlingresultaten nu een correct beeld van het kennen en kunnen van de leerlingen.

Leerbegeleiding Tijdens de doorlichting is gebleken dat de aandacht voor het aanreiken van leer- en communicatiestrategieën en voor spreek- en schrijfplannen, zodat leerlingen specifieke taken efficiënter kunnen uitvoeren, eerder beperkt was. Ook binnenklasdifferentiatie was onvoldoende ingeburgerd.

Preventief
Curatief

Bij de opvolging blijkt dat instructiekaarten en stappenplannen de leerlingen ondersteunen bij het inoefenen van vaardigheden. De leerlingen kennen ook vooraf de evaluatiecriteria zodat zij zich doelgericht kunnen voorbereiden op een spreek- of schrijftaak. Sinds dit schooljaar gebruiken de leerlingen een portfolio om zelf te reflecteren over hun leerproces voor de verschillende vaardigheden. In het portfolio wordt ook verwezen naar leer- en communicatiestrategieën. Het volgen van nascholing over binnenklasdifferentiatie inspireerde de vakgroep om hier effectief mee aan de slag te gaan in de eigen onderwijsleerpraktijk. Voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften of met nood aan meer uitdaging is er zowel tijdens de les als naschools een aanbod op maat.

Deskundigheidsbevordering Tijdens de doorlichting is gebleken dat de vele tekorten voor het vak Frans in de tweede graad tso onvoldoende leidden tot een kritische reflectie over de eigen onderwijs- en evaluatiepraktijk. Bij de analyse van de leerlingenevaluatie werd voornamelijk het leerboek gebruikt en onvoldoende het leerplan.

Vorming
Overleg

Bij de opvolging blijkt dat de vakgroep door gerichte leerplanstudie er in slaagt om de leerinhouden en de evaluatie beter af te stemmen op de leerplandoelen. Positief hierbij is dat alle examens kritisch gescreend worden door collega's wat bijdraagt tot kwaliteitsvolle examenvragen. Sinds dit schooljaar is er een aanzet tot het concretiseren van leerlijnen voor de vijf vaardigheden. De vakgroep ontwikkelt de eigen deskundigheid met betrekking tot leerlingenevaluatie door gericht nascholingen over dit thema te selecteren. De vakbekwaamheid van de leraren staat garant voor een succesvolle implementatie van deze nieuwe inzichten in de evaluatiepraktijk.

3.4 Frans in bso tweede en derde graad in de studierichting Kantoor (leerplannen O/2/2010/228, O/2/2010/231, O/2/2012/246, O/2/2012/302) en in bso derde leerjaar van de derde graad in de studierichting Kantooradministratie en gegevensbeheer (leerplannen O/2/2014/416, O/2/2014/421)

Voldoet

De school kan aantonen dat ze de leerplandoelen in voldoende mate realiseert. De evaluatiepraktijk gaat voldoende na of leerplandoelen bereikt worden.

Onderwijsaanbod Tijdens de doorlichting is gebleken dat het onderwijsaanbod Frans in bso onvoldoende gericht was op communicatief taalonderwijs zoals voorgeschreven door de leerplannen. Hierdoor werden de leerplandoelen voor de basisvorming en voor het specifieke gedeelte niet bereikt.

Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Bij de opvolging blijkt uit de planningsdocumenten en leerlingennotities dat het onderwijsaanbod evenwichtiger is samengesteld zodat alle ondersteunende kennis, tekstsoorten en vaardigheden op het juiste beheersingsniveau aangeboden en inge oefend worden. Zeer positief is dat de leerlingen gestimuleerd worden om de opgedane kennis ook effectief in te zetten in reële taalsituaties zoals telefoongesprekken en formele en informele correspondentie.

Voor de realisatie van de leerplandoelen van het specifieke gedeelte blijkt uit de planningsdocumenten en de leerlingennotities dat de leerlingen voldoende woordvelden, teksten en taaltaken aangeboden krijgen die specifiek zijn voor de studierichting kantoor en kantooradministratie en gegevensbeheer.

Evaluatiepraktijk Tijdens de doorlichting is gebleken dat niet alle eindtermen en leerplandoelen met betrekking tot schrijf-, spreek- en gespreksvaardigheid effectief en evenwichtig aan bod kwamen in de evaluatie. Bovendien kregen kennis, vertalingen en reproductie te veel gewicht, zowel in het dagelijks werk als in de examens, wat niet in overeenstemming is met de aanbevelingen van de leerplannen. Vaardigheden werden onvoldoende frequent getoetst tijdens het schooljaar.

Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Bij de opvolging blijkt dat de leraren er in slagen de vaardigheidsgerichte onderwijspraktijk ook te vertalen in de evaluatiepraktijk. De vakgroep maakte afspraken over het aandeel van kennis en vaardigheden in de puntenverdeling. Ondersteunende kennis wordt in de examens steeds getoetst in een zinvolle context en telt slechts voor een klein aandeel mee, wat in overeenstemming is met de visie van het leerplan. De schrijf-, spreek- en gespreksopdrachten zijn mooie voorbeelden van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken en zijn inhoudelijk mooi afgestemd op de kantoorcontext. Geëxpliciteerde evaluatiecriteria ondersteunen de toetsing van spreek-, gesprek- en schrijfvaardigheid.

Doordat de evaluatie representatief is voor de leerplandoelen, geven de leerlingenresultaten nu een correct beeld van het kennen en kunnen van de leerlingen.

Leerbegeleiding
Preventief
Curatief

Tijdens de doorlichting is gebleken dat het aanreiken van leer- en communicatiestrategieën of spreek- en schrijfplannen, zodat leerlingen specifieke taken efficiënter kunnen uitvoeren, eerder beperkt was. Er ontbrak een gedifferentieerde aanpak om in te spelen op de noden van de zeer heterogene leerlingengroep. De remediëringsinitiatieven waren voornamelijk gericht op kennisverwerving en onvoldoende op vaardigheidsontwikkeling, waardoor ze weinig effectief waren ter ondersteuning van de taalvaardigheid van de leerlingen.

Bij de opvolging blijkt uit de leerlingnotities dat er meer aandacht is voor het gebruik van schrijfplannen en voor het aanreiken van basisstructuren ter ondersteuning van mondelinge en schriftelijke producties. De leraren herwerkten het cursusmateriaal en integreerden deze ondersteuning, evenals modelbrieven en evaluatiecriteria. De zelf samengestelde leerlingencursus voor de tweede graad is zowel inhoudelijk als lay-outmatig een knap voorbeeld. De leerlingen kennen vooraf de evaluatiecriteria zodat zij zich doelgericht kunnen voorbereiden op spreek- en schrijftaken. Door leerlingen individuele feedback op hun schrijftaken te geven, stimuleren leraren de aandacht voor tekstrevisie en voor schrijfstrategieën.

Tijdens de lesmomenten groeperen de leraren de leerlingen in kleinere groepen, zodat differentiatie in opdracht, werkvorm, tempo en moeilijkheidsgraad mogelijk is en ze zo kunnen inspelen op de individuele noden van de leerlingen. Voor leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften is er naschools een aanbod. Dit wordt aangevuld met een zeer uitgebreid online remediëringsaanbod voor zowel grammatica en woordenschat als voor de verschillende taalvaardigheden.

Deskundigheidsbevordering
Overleg
Vorming

Tijdens de doorlichting is gebleken dat de betrokken vakgroepen (toen nog verspreid over verschillende campussen en schoolnummers) onvoldoende benut werden als een platform om inhoudelijke afspraken te maken met betrekking tot leerplangerichte opdrachten en evaluaties, evaluatiecriteria en leerbegeleiding. De werking beperkte zich tot louter praktische en organisatorische onderwerpen en leidde niet tot een kritische reflectie over de eigen onderwijs- en evaluatiepraktijk.

Bij de opvolging blijkt dat de vakgroep samen met de pedagogische begeleidingsdienst doelgerichte acties ondernomen heeft om de leerinhouden en de evaluatie beter af te stemmen op de eindtermen en de leerplandoelen. De vakgroep concretiseerde verticale leerlijnen voor de tweede en derde graad en voor het derde leerjaar van de derde graad. Afspraken en afstemming met het vak Engels hebben geleid tot een gedragen visie en afspraken op schoolniveau. Er is een eerste aanzet tot horizontale afstemming met de vakken Nederlands en informatica. De intense samenwerking en het gezamenlijk overleg stimuleren eveneens het zelfreflecterend vermogen en vergroten de gelijkgerichtheid. De nieuwe interne dynamiek van de vakgroep staat voldoende garant voor verdere kwaliteitsbewaking.

3.5 Engels in bso derde graad in de studierichting Verkoop (leerplannen O/2/2012/242 en O/2/2012/283)

Voldoet

De leerplandoelstellingen worden volledig en evenwichtig aangeboden. De evaluatie is valide.

<p>Onderwijsaanbod <i>Volledigheid</i> <i>Evenwicht</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Samenhang</i></p>	<p>Tijdens de vorige doorlichting kon de onderwijsinspectie het aanbod van de leerplandoelen niet nagaan wegens het ontbreken van leerlingennotities.</p> <p>Tijdens de opvolging blijkt dat de vakgroep het taalonderwijs planmatig organiseert. De leerstofoverzichten verbinden alle lesinhouden en -activiteiten expliciet met de leerplandoelstellingen. De leraren bieden woordenschat en spraakkunst aan in zinvolle contexten. De ondersteunende kennis is gericht op het realiseren van de verschillende vaardigheden. Het aanbod van de leerplandoelstellingen in verband met de receptieve vaardigheden (luisteren en lezen) en de productieve vaardigheden (spreken, mondelinge interactie en schrijven) is volledig en evenwichtig. Het beantwoordt aan het vereiste verwerkingsniveau en de tekstkenmerken van het leerplan. Leerinhouden zijn ingebed in betekenisvolle en beroepsspecifieke contexten.</p>
<p>Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Transparantie</i></p>	<p>Tijdens de vorige doorlichting kon de representativiteit van de leerplandoelstellingen niet nagegaan worden wegens het ontbreken van toetsen en opdrachten dagelijks werk. De examens bevatten enkel vragen over kennis van woordenschat en grammatica in contexten en een leesvaardigheidstoets. De algemene luister-, spreek en schrijfvaardigheid werden niet beoordeeld. Ook een aantal specifieke leerplandoelstellingen zoals het voeren van telefoongesprekken, het lezen en invullen van beroepsgerichte documenten kwamen niet aan bod in de evaluatie.</p> <p>Uit het onderzoek tijdens de opvolging blijkt dat zowel tijdens het dagelijks werk als in de examens alle vaardigheden evenwichtig en leerplangericht aan bod komen, overwegend in de vorm van taaltaken. De evaluatie van ondersteunende kennis gebeurt geïntegreerd en binnen zinvolle contexten. De leerlingen krijgen feedback op hun examen en reflecteren gestructureerd over hun resultaten. Het is nog een werkpunt voor de vakgroep om de evaluatie spreekvaardigheid in beide leerjaren gelijkgericht te organiseren.</p>
<p>Leerbegeleiding <i>Preventief</i> <i>Curatief</i></p>	<p>Tijdens de vorige doorlichting stelde de inspectie vast dat leerstrategieën voor het verwerven van taalvaardigheid weinig of niet aan bod kwamen. Er was weinig visuele ondersteuning voor de lessen.</p> <p>Het klaslokaal, waar de lessen plaats vinden, is uitgebouwd tot een krachtige en aangename leeromgeving. De leerlingennotities zijn helder gestructureerd en volledig. De leerlingen leren de OVUR-strategie expliciet aan. Zij beschikken bovendien sinds schooljaar 2017-2018 over een uitgebreide gids voor strategieën, waarin vele taalleerstrategieën behandeld en aangeleerd worden.</p>
<p>Deskundigheidsbevordering <i>Vorming</i> <i>Overleg</i></p>	<p>Tijdens de vorige doorlichting stelde de inspectie vast dat de vakgroepwerking onvoldoende werd aangewend als hefboom voor kwaliteitsverbetering. Onderwijs en evaluatie werden onvoldoende afgestemd op de leerplandoelstellingen. De leraren volgden weinig vakgerichte nascholingen.</p>

Tijdens de opvolging blijkt dat de vakgroep Frans en Engels intensief samenwerken om de kwaliteit van het taalonderwijs te verbeteren en tegemoet te komen aan de tekorten die tijdens de vorige doorlichting werden vastgesteld. De vakgroep Engels werkt verder aan de ontwikkeling van leerlijnen. Zo is er een leerlijn voor zelfstandig werken en voor de vaardigheden. De leraren volgen vakspecifieke bijscholingen onder andere over het opstellen van taaltaken.

3.6 Toegepaste economie, kantoortechnieken, boekhouding, recht en stage kantoortechnieken in bso derde graad in de studierichting Kantoor (leerplan 2013/355)

Voldoet

De tekorten in de volledigheid en de diepgang van de leerplanrealisatie zijn nagenoeg volledig weggewerkt. De evaluatie is valide.

Onderwijsaanbod	Tijdens de doorlichting in 2012 hanteerde de school het leerplan 2008/355. Op het ogenblik van de opvolgingsdoorlichting is het nieuwe leerplan 2013/355 in voege. De vaststellingen van de doorlichting blijven evenwel relevant voor een kwaliteitsvolle realisatie van het nieuwe leerplan en vormen onverminderd de basis voor de opvolgingsdoorlichting.
<i>Volledigheid</i>	
<i>Evenwicht</i>	
<i>Beheersingsniveau</i>	
<i>Samenhang</i>	

Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat een aantal leerplandoelen op het vlak van het boekhouden niet of met onvoldoende diepgang werden behandeld. Dit was ook het geval voor kantoortechnieken, waar vooral het gebrek aan specifieke apparatuur de leerplanrealisatie in de weg stond. Het onderdeel logistiek werd dan weer te diepgaand uitgewerkt, wat bijkomende druk zette op de realisatie van de andere onderdelen. De school voorzag in geen enkel uur stagebegeleiding voor het tweede jaar van de derde graad. Ook ontbrak de risicoanalyse in de stagedossiers.

Uit de opvolgingsdoorlichting blijkt dat de boekhoudkundige leerplandoelen in verband met kortingen, verpakking, en resultaat worden behandeld. De leerstof rond kredieten en afschrijvingstabellen komt niet meer voor in het nieuwe leerplan. De doelen rond de structuur en werking van de RSZ worden gerealiseerd in het deelvak recht. De vaardigheidsgerichte leerplandoelen in kantoortechnieken worden voldoende ingeoeffend binnen het virtueel kantoor. Het nodige materiaal is aanwezig en wordt ook gebruikt. De leerlingen krijgen gerichte feedback zodat ze hun competenties voldoende op school kunnen oefenen met het oog op de stage. Er zijn ook voldoende uren voorzien voor stagebegeleiding en de risicoanalyse is in de stagedossiers aanwezig.

Uitrusting	Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat in de 'kantoorklas' geen aparte kantoorkhoek voorzien was. Het klasseermateriaal, het documentatiemateriaal en de kantooruitrusting waren te beperkt om in de klas te kunnen werken aan een aantal leerplandoelen. Er was geen beamer of digitaal bord.
<i>ICT</i>	
<i>Inzet uitrusting</i>	
<i>Leermiddelen</i>	

Uit de opvolgingsdoorlichting blijkt dat de school voldoet aan de materiële vereisten van het leerplan. Er zijn voldoende werkeilandjes per vier leerlingen.

De ruimte voor klassikale instructie kan snel omgevormd worden tot vergaderruimte. Digitaal bord, archiefkasten en de gebruikelijke kantoorapparatuur zijn aanwezig.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat de evaluatie onvoldoende representatief was voor het geheel van de leerplandoelen door de hiaten in het aanbod. Er werden ook bijna geen competenties in kaart gebracht, wat in strijd is met het competentiegerichte karakter van het leerplan en met het profiel van de studierichting. Verder was de evaluatie over het algemeen summatief waarbij de evaluatiegegevens onvoldoende werden aangewend om het onderwijsleerproces bij te sturen.

Uit de opvolgingsdoorlichting blijkt dat de evaluatie nagenoeg alle leerplandoelen dekt. Er worden systematisch competenties in kaart gebracht en de leerlingen krijgen voldoende feedback om hun leerproces bij te kunnen sturen.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

Tijdens de doorlichting werd vastgesteld dat in een aantal gevallen de verantwoordelijkheid voor bijsturing grotendeels bij de leerlingen werd gelegd. De meeste leraren hadden wel aandacht voor differentiëren, maar voornamelijk vanuit het onderwijsleergesprek. Er was enige aandacht voor taalgericht vakonderwijs (bijv. vaktaalwoorden bijkomend verklaren), maar dit gebeurde nog te weinig gericht en structureel (bijv. via woordenlijsten).

Uit de opvolgingsdoorlichting blijkt dat de vakgroep via een doelgerichte en doorgedreven differentiatie inspeelt op de uiterst diverse instroom. Het eerste jaar van de graad wordt deels gebruikt om de minimaal vereiste kennis, vaardigheden en attitudes te herhalen of bij te brengen. Vervolgens worden de competenties ingeoefend. Er is ook structurele aandacht voor taalgericht vakonderwijs, onder meer met woorden- en synoniemenlijsten. De vakgroep biedt de leerlingen ook veel ondersteuning via het elektronische leerplatform.

3.7 Bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne

Het Stedelijk Lyceum Pestalozzi II maakt nog steeds deel uit van de scholengemeenschap Stedelijk Lyceum en is ondergebracht in de divisie secundair onderwijs.

Tijdens de doorlichting van 2014 had de onderwijsinspectie enkele opmerkingen over zowel de organisatie als de uitvoering van het bewoonbaarheids-, veiligheids- en hygiënebeleid. De school beschikte toen over vijf vestigingsplaatsen. De opmerkingen situeerden zich voornamelijk in de vestigingsplaatsen Pierenberg en Stedelijk Lyceum Berchem. De school gebruikt sinds 2015 de site in Pierenberg niet meer. De topsportstudierichtingen, die gevestigd waren in de Edegemsesteenweg 100 te Wilrijk, zitten vanaf september 2015 in een nieuwbouw en maken deel uit van het Stedelijk Lyceum Linkeroever. De vestigingsplaatsen in de Jan De Voslei 6 en de Boomsesteenweg 270 te Antwerpen kregen in oktober 2014 een gunstig advies bij de doorlichting van Stedelijk Lyceum Pestalozzi I. De onderwijsinspectie van het basisonderwijs gaf in juni 2016 een gunstig advies voor de vestigingsplaats in de Sint-Hubertusstraat 13 te Berchem. De school telt nu vier vestigingsplaatsen waarvan enkel de Sint-Hubertusstraat 12 te Berchem in aanmerking komt voor de opvolging van de bewoonbaarheid, de veiligheid en de hygiëne (BVH). Die locatie

omvat onder meer een beschermd gebouw. Per vestigingsplaats is er nog steeds een lokale preventieadviseur die fungeert als contactpersoon voor de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (IDPB) en de dienst Patrimonium.

Tijdens de opvolgingsdoorlichting blijkt dat het Stedelijk Onderwijs een nieuw schoolproject bouwt in de Bouwmeesterstraat 3 te Antwerpen, dit ter vervanging van de vestigingsplaats in de Sint-Hubertusstraat 12 te Berchem. Er is al een bouwvergunning toegekend voor het nieuwbouwproject en de budgettering is geregeld. De bouwwerken zouden in principe starten in maart 2018. De verhuis naar de nieuwe locatie is gepland tegen september 2019.

De onderwijsinspectie stelt tijdens de opvolgingsdoorlichting vast dat de ondersteuning van de dienst Patrimonium en de IDPB om de bewoonbaarheid, de veiligheid en de hygiëne in de school te optimaliseren, sterk verbeterd zijn. Er is jaarlijks een rondgang door de interne dienst. Het centrale beleid handhaaft de transparantie van haar BVH-beleid. De communicatie tussen het centrale niveau van het Autonoom Gemeentebedrijf (AGB) van het Stedelijk Onderwijs en de scholen verloopt goed. De inspanningen om de attitudewijziging en vorming van het personeel aangaande BVH te verbeteren zijn merkbaar, maar beperken zich voorlopig nog tot het mondeling informeren van het personeel.

De planningsdocumenten (planon, de globale preventieplannen en de jaaractieplannen) zijn bijgestuurd, zodat de lokale verantwoordelijken meer zicht hebben op de geplande en de reeds uitgevoerde taken door het centrale niveau. Deze planningsdocumenten zijn uitgewerkt op basis van de bevindingen van de intern en extern uitgevoerde controles. De globale preventieplannen en de jaaractieplannen zijn beschikbaar voor het Speciaal Overleg Comité (SOC). Inhoudelijke aspecten worden besproken via het masterplan. Het toekennen van de prioriteiten is nu gebaseerd op duidelijke criteria of op risicoanalyses. De wijze waarop enkele vooropgestelde streefdata zijn bepaald, verloopt doorgaans volgens de afspraken. De beschikbare budgetten zijn volgens de verkregen informatie in de begroting voorzien. Het beleid volgt nu de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne systematisch op.

Aangezien de vestigingsplaats in de Sint-Hubertusstraat 12 te Berchem binnen afzienbare tijd verhuist naar een nieuwe locatie, heeft het Stedelijk Onderwijs de investeringen in de verouderde schoolgebouwen beperkt tot het minimum. De interne dienst preventie en bescherming op het werk heeft de risico's van de kritieke punten geanalyseerd en waar nodig compenserende maatregelen genomen. Dit betekent dat tal van opmerkingen uit het doorlichtingsverslag niet meer worden uitgevoerd. Zo zijn de raampartijen niet vernieuwd. De compartimentering van de trappenhallen en de evacuatie via het platte dak zijn niet aangepakt. De noodladder via deze evacuatieweg is niet vernieuwd.

Daarentegen zijn de pictogrammen correct aangebracht en zijn de evacuatieplannen duidelijk. Alle nooduitgangen zijn goed te bereiken. Het brandalarm werd niet aangepast, maar zou nu overal hoorbaar zijn. De school heeft wel extra rookmelders geïnstalleerd. In het chemielokaal is de evacuatietrapp voor het bereiken van het evacuatievenster verbeterd. De aanpak van het betonrot is gebeurd. De zitbank op de speelplaats is vernieuwd. De mannelijke leraren hebben nu een apart toilet. De geurhinder in de jongenstoiletten is verbeterd. Er is nog geen aangepast toegankelijk toilet voor mindervaliden beschikbaar, maar de school heeft wel een oplossing indien de nood zich zou voordoen. De school beschikt ondertussen over een milieuvergunning.

De school krijgt een gunstig advies voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. De onderwijsinspectie heeft voldoende vertrouwen in het beleidsvoerend vermogen van de school om de risico's van deze tijdelijke vestigingsplaats goed in te schatten en, indien nodig, definitieve en compenserende maatregelen te nemen.

3.8 Inbreuken op de regelgeving

Voldoet

Deze regelgeving behoort niet tot de erkenningsvoorwaarden. Het al dan niet naleven ervan heeft dus geen impact op het advies voor verdere erkenning.

Tijdens de doorlichting werden volgende Inbreuken op de regelgeving vastgesteld:

- De ondersteuning van de stagebegeleiding (SO2002/09, 8.2.)
- Het niet opnemen van risicoanalyses in de stageovereenkomst (SO2002/09, 7)

Uit de opvolgingsdoorlichting blijkt dat de school voldoende uren voorziet voor de ondersteuning van de stages. In de stageovereenkomsten zijn de risicoanalyses opgenomen.

4 ADVIES EN REGELING VOOR VERVOLG

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning van tekort(en) zoals vermeld in punt 2 van dit verslag:

GUNSTIG

- voor de **erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen'** voor Graad 1 A, Graad 1 Latijn, Graad 2 ASO Humane wetenschappen, Graad 2 ASO Latijn, Graad 2 ASO Wetenschappen, Graad 2 BSO Kantoor, Graad 2 TSO Handel, Graad 3 BSO Kantoor, Graad 3 BSO Kantooradministratie en gegevensbeheer, Graad 3 BSO Verkoop.
- voor de **erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'**.

5 BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING

Het inspectieteam stelde geen inbreuken vast die voor verder gevolg doorgestuurd worden naar de bevoegde administratie.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Alex MAES de inspecteur-verslaggever	Chantal VAN HOVE de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	